

SUSRETI PEDAGOGA

NACIONALNI NAUČNO-STRUČNI SKUP

U POTRAZI ZA KVALITETNIM OBRAZOVANJEM I VASPITANJEM

IZAZOVI I MOGUĆA REŠENJA

**ZBORNİK
RADOVA**

Filozofski fakultet
22. maj 2023.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Pedagoško društvo Srbije

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja
22. maj 2023. godine, Beograd
Zbornik radova

Izdavači

Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet
Institut za pedagogiju i andragogiju
Čika Ljubina 18–20, Beograd

Pedagoško društvo Srbije
Terazije 26, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Jovan Miljković
Maja Vračar

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Recenzenti saopštenja

Prof. dr Radovan Antonijević
Prof. dr Biljana Bodroški Spariosu
Doc. dr Aleksandar Bulajić
Prof. dr Miomir Despotović
Prof. dr Emina Hebib
Prof. dr Aleksandra Ilić Rajković
Prof. dr Živka Krnjaja
Doc. dr Ivana Jeremić
Doc. dr Bojan Ljujić
Doc. dr Maja Maksimović
Prof. dr Nataša Matović
Doc. dr Vladeta Milin
Prof. dr Jovan Miljković
Prof. dr Lidija Miškeljin

Nevena Mitranić, asistent
Luka Nikolić, istraživač-saradnik
Doc. dr Nataša Nikolić
Prof. dr Violeta Orlović Lovren
Prof. dr Dragana Pavlović Breneselović
Dragana Purešević, asistent
Prof. dr Lidija Radulović
Doc. dr Mirjana Senić Ružić
Prof. dr Vera Spasenović
Prof. dr Milan Stančić
Prof. dr Aleksandar Tadić
Prof. dr Jelena Vranješević
Prof. dr Nataša Vujisić Živković

Priprema za štampu i prelom

Dosije studio, Beograd

Dizajn korica

Mirjana Senić Ružić
Zorica Šaljić

Štampa

Pedagoško društvo Srbije, Beograd

Tiraž

100

ISBN 978–86–80712–49–9

Izdavanje zbornika radova finansirano je sredstvima Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Odeljenje za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i Pedagoško društvo Srbije organizovali su u okviru Susreta pedagoga nacionalni naučni skup sa temom „U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja”. Cilj skupa bio je da se razmotre savremena saznanja o odlikama ostvarivanja i pretpostavkama razvijanja kvalitetnog obrazovanja i vaspitanja, analizira stanje razvijenosti i efekti funkcionisanja obrazovnog sistema i prakse vaspitno-obrazovnog rada, kritički razmotre aktuelne i moguće strategije unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, kao i da se sagledaju izazovi i teškoće u načinu ostvarivanja i održivosti promena usmerenih na razvoj kvaliteta u ovoj oblasti.

Susreti pedagoga
Nacionalni naučni skup
22. maj 2023, Beograd

U potrazi za kvalitetnim
obrazovanjem i vaspitanjem:
izazovi i moguća rešenja

Zbornik radova

Urednici

Doc. dr Zorica Šaljić
Doc. dr Saša Dubljanin
Prof. dr Aleksandra Pejatović

Programski odbor skupa

dr Radovan Antonijević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Miomir Despotović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Živka Krnjaja, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Vujisić Živković, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Emina Hebib, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vera Spasenović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Pejatović, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Jelena Vranješević, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Kristinka Ovesni, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Violeta Orlović Lovren, redovni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Biljana Bodroški Spariosu, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Matović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Radulović, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Milan Stančić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandar Tadić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Aleksandra Ilić Rajković, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Lidija Miškeljin, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Saša Dubljanin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Zorica Šaljić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Vladeta Milin, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Nataša Nikolić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Mirjana Senić Ružić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Ivana Jeremić, docent, Filozofski fakultet u Beogradu
dr Maja Vračar, predsednica Pedagoškog društva Srbije
Mirjana Tomić, Pedagoško društvo Srbije
Biljana Drobnjak, Pedagoško društvo Srbije
Tijana Đokić, Pedagoško društvo Srbije
Vesna Bogičević, Pedagoško društvo Srbije
Nataša Stojanović, Pedagoško društvo Srbije
Nevenka Kraguljac, Pedagoško društvo Srbije

Organizacioni odbor skupa

Luka Nikolić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Nevena Mitranić, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Dragana Purešević, asistent, Filozofski fakultet u Beogradu
Ivana Pantić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Jovana Katić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Andrea Gašić, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet u Beogradu
Saška Stevanović, sekretar, Pedagoško društvo Srbije
Aleksa Eremija, tehnički urednik, urednik sajta Pedagoškog društva Srbije
Jovana Vanić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Ivana Jovanović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Mijailović, volonter Pedagoško društvo Srbije
Tamara Injac, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Anđela Prijović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Tamara Manojlović, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marijana Ristić, volonter, Pedagoško društvo Srbije
Marija Milinković, volonter, Pedagoško društvo Srbije

SADRŽAJ

PLENARNA IZLAGANJA

Biljana Lungulov <i>Kvalitet u obrazovanju i društvene promene: ka kulturi kvaliteta</i>	11
Nataša Nikolić <i>Konceptualni okviri proučavanja kvaliteta u obrazovanju</i>	19
Nevenka Kraguljac i Vera Spasenović <i>Kako pedagozi vide svoju profesionalnu ulogu?</i>	27

OPŠTA PITANJA KVALITETA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Aleksandra Pejatović, Violeta Orlović Lovren i Edisa Kecap <i>Treća misija univerziteta i standardi kvaliteta u visokoškolskom obrazovanju</i>	37
Luka Nikolić i Lidija Radulović <i>Kvalitet obrazovanja ili kvalitetno rangiranje – primer Times Higher Education rangiranja univerziteta</i>	43
Nataša Jovanović Ajzenhamer <i>Istorijsko-teorijski sociološki pogled na meritokratiju u obrazovanju – Veberova kritika plutokratije u nemačkom obrazovnom sistemu na početku 20. veka</i>	51
Milica Marković <i>Kvalitet i evaluacija rada nastavnika: između dve strategije razvoja obrazovanja u Srbiji</i>	55
Aleksandra Ilić Rajković <i>Položaj učenika kao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa u Srbiji krajem 19. veka</i>	61
Branka Savović, Sandra Radenović i Miloš Marković <i>Bioetika i bioetika sporta: korak ka pedagoškoj bioetici</i>	65
Marina Semiz <i>Kvalitet vaspitanja i obrazovanja dece predškolskog i školskog uzrasta na bolničkom lečenju i mere obrazovne politike</i>	71
Simka Vukojević <i>Obrazovni programi u muzeju</i>	77
Nikolina Šepić <i>Postavljanje pedagoških sadržaja na internet slobodnoj enciklopediji kao područje rada pedagoga</i>	83

PRETPOSTAVKE RAZVOJA KVALITETNOG OBRAZOVANJA

Lidija Miškeljin i Dragana Purešević <i>Dva narativa dokumenata međunarodnih organizacija koja oblikuju predškolsko vaspitanje i obrazovanje.</i>	91
Radovan Antonijević <i>Optimizacija aktivnosti učenika u nastavi kao činilac efektivnosti obrazovanja</i>	99
Zorica Milošević i Marija Crnojević <i>Korak u susretu samovrednovanja i spoljašnjeg evaluiranja kvaliteta rada škola</i>	103
Maja Vračar i Marija Milinković <i>Profesionalni razvoj pedagoga u funkciji ostvarivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja</i>	109
Jela Stanojević <i>Društvene okolnosti kao kontekst za razvoj kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.</i>	115
Nataša Vujisić Živković <i>ChatGPT i aktuelna pitanja pedagoške upotrebe veštačke inteligencije u podizanju kvaliteta obrazovanja</i>	119
Jovan Miljković, Vukašin Grozdić i Bojan Ljujić <i>Kako obrazovati naučni podmladak? Model doktorskih škola</i>	123
Sofija Maričić <i>Izmenjena uloga i kvalitet rada nastavnika u eri digitalizacije</i>	129
Ljiljana Vdović <i>Pedagog kao podrška nastavnicima u razvoju opštih međupredmetnih kompetencija u nastavi/učenju.</i>	135

RAZVOJ KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNE PRAKSE: OTVORENA PITANJA I MOGUĆI ODGOVORI

Živka Krnjaja, Dragana Pavlović Breneselović i Nevena Mitranić <i>Podrška stručnim saradnicima u promeni pristupa obrazovanju</i>	145
Vladeta Milin, Andrea Gašić i Anđela Vilotijević <i>Kako otkrivanje izvora podataka doprinosi unapređivanju kvaliteta nastave: primer jednog akcionog istraživanja.</i>	151
Marija Trajković, Branislava Popović Ćitić, Lidija Bukvić Branković, Marina Kovačević Lepojević i Ana Paraušić Marinković <i>Kulturalne kompetencije u obrazovno-vaspitnoj praksi: samoprocena nastavnika srednjih škola</i>	157
Nataša Simić, Nevena Živković, Emina Nikočević, Irena Vanić Vasić, Jelena Pujić i Biljana Jovanović Glavonjić <i>Kolaborativno istraživanje sopstvene prakse – efekti i iskustva nastavnika</i>	161
Aleksandar Milenković i Jelena Matejić <i>Vršnjačko vrednovanje radova studenata matematike na temu digitalnih nastavnih materijala.</i>	167

Milan Stančić	
<i>Kvalitet nastave u ogledalu ispita za licencu nastavnika: šta nam otkrivaju pisane pripreme za časove?</i>	173
Saša Stepanović	
<i>Inkluzivno obrazovanje iz perspektive nastavnika: uloge, kompetencije i barijere</i>	179
Ivana Stamenković	
<i>Obrazovanje vaspitača za refleksivnu praksu: podsticanje kritičke refleksije</i>	185
Ana Gardašević i Svetlana Mijajlović	
<i>Uticaj refleksivne prakse na menjanje individualističke kulture vrtića</i>	191
Marija Malović	
<i>Program uvođenja u posao pripravnika u predškolskoj ustanovi orijentisan na razvijanje zajednice učenja</i>	195

POLOŽAJ UČENIKA KAO MERILO KVALITETA VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA U SRBIJI KRAJEM 19. VEKA¹

Aleksandra V. Ilić Rajković²
Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

Apstrakt

Zakonom o osnovnim školama iz 1882. godine uvedena je školska obaveza u Srbiji. U ovom radu razmatramo položaj učenika u vaspitno-obrazovnom procesu na primeru škola u Kruševačkom okrugu. Odnos zakonodavca prema proveru znanja učenika od strane nadzornika, kao i položaj učenika unutar razuđene školske mreže, koji za posledicu ima specifičan vid boravka učenika u školi, ukazuje na to učenici nisu posmatrani kao aktivni učesnici obrazovnog procesa i života zajednice uopšte, te da ni položaj učenika uoči, kao ni nakon velike reforme osnovnog obrazovanja koja je započeta 1882. godine, nije predstavljao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada škole. U zaključku se konstatuje da se zanemarivanje ovog važnog pitanja može smatrati jednim od uzroka usporene modernizacije obrazovanja u Srbiji krajem 19. veka, što je ostavilo značajne posledice po opšti društveni razvoj.

Ključne reči: položaj učenika, kriterijumi kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa, Novakovićeve reforme školstva

Uvod

Zakonom o osnovnim školama koji je stupio na snagu krajem 1882. godine osnovno obrazovanje u Srbiji postalo je obavezno i produženo je sa tri, odnosno četiri, na šest razreda. U ovom radu razmatramo položaj učenika kao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog procesa na primeru škola u Kruševačkom okrugu uoči uvođenja školske obaveze. Istorijski izvor koji predstavlja osnovu za našu analizu jeste izveštaj koji je školski nadzornik Janićije Popović podneo Ministarstvu prosvete i crkvenih dela na kraju školske 1880/81. godine (Popović, 1881). Prema zvaničnim statističkim podacima o školama u Srbiji krajem 19. veka, stanje školstva u Kruševačkom okrugu može se posmatrati kao približna slika proseka (Ilić Rajković 2021; Jovanović, 1890). Položaj učenika razmatramo u okvirima procene kvaliteta rada učitelja i rada škole imajući u vidu: ulogu i poziciju učenika u procesu procenjivanja kvaliteta rada učitelja od strane nadzornika, kao i odnos prosvetnih i lokalnih vlasti prema materijalnim uslovima boravka učenika u školi. Da li su i na koji način ova pitanja tretirana u regulativama o školskom nadzoru? Kakvo je stanje na terenu bilo u vezi sa navednim pitanjima?

1 Realizaciju ovog istraživanja finansiralo je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Srbije u sklopu finansiranja naučnoistraživačkog rada na Univerzitetu u Beogradu – Filozofskom fakultetu (broj ugovora br. 451-03-47/2023-01/200163).

2 avilic@f.bg.ac.rs

U trenutku kad je Popovićev izveštaj nastao, prosvetne vlasti, na čelu sa ministrom Stojanom Novakovićem, su već započele sa donošenjem niza zakonskih mera kojima je praktično započeto sprovođenje velike školske reforme koja će svoj puni zamah dobiti 1882. godine. U tom trenutku osnovne škole bile su uređene prema Zakonu ustrojstva osnovnih škola iz 1863. godine, a nastava je planirana i realizovana prema dokumentu pod nazivom Raspored predmeta za muške i ženske osnovne škole, koji je donet 1871. godine. Važno je pomenuti i da je 1880. godine ustanovljen Glavni prosvetni savet kao i da su 1881. propisane sledeće regulative: Zakon o nadziranju škola, Zakon o učiteljskim plattama i Pravila o građenju škola i nameštaju školskom.

Položaj učenika i procena kvaliteta rada učitelja

Školski nadzor u Srbiji je do početka sedamdesetih godina 19. veka bio dominantno upravnog karaktera – revizorima nije bio u fokusu nastavni rad učitelja, već se znanje koje učenici pokažu na ispitu smatralo jedinim pokazateljem kvaliteta rada učitelja (Vujisić Živković, 2011). Zakon o školskom nadziranju i Uputstva nadzornicima prema kojima je postupao i Popović predstavljaju dakle nadgradnju postojeće prakse školskog nadzora zato što se prvi put insistira na sagledavanju opšteg stanja. Popović je kvalitet rada učitelja i učiteljica, kako je to i naloženo u Uputstvu (Uputstvo, 1881) procenjivao na više nivoa: proverom učeničkog znanja, pregledom dnevnika rada učitelja, uvidom u spisak kazni koje je učitelj primenjivao u vaspitno-obrazovnom radu, pregledom stanja školske biblioteke i procenom saradničke atmosfere u nastavničkom kolektivu ukoliko u školi radi više učitelja. Popović dakle nije samo prisustvovao, već je i učestvovao u ispitivanju učenika s namerom da neveštije i „slabije učitelje” poduči veštini ispitivanja učenika.

Da li je i položaj učenika u praksi nadzornika smatran komponentom tog opšteg stanja? Kako je Popović razumeo i primenio uputstvo koje se odnosi na učešće nadzornika u ispitima može se videti iz sledećeg odlomka: „A da bih što pravičnije i sigurnije ocenio uspehe, ja sam naročito iz srpskog jezika i računa ispitivao sve đake u svim školama. Gde je bilo manje učenika tamo su ispitani svi iz sviju predmeta. Na ispitu prozivao sam jednoga po jednog učenika i opredeljivao partije iz kojih želim da učenik bude pitan. Pitao sam i sam, ali nisam imao nužde da to činim svuda, do u školama neveštijih učitelja ili sa svim malo spremnih za učiteljski posao s namerom, da prvima pokažem kako valja raditi, a kod drugih da vidim šta se radilo i brže svršim ispit” (Popović, 1881, str. 613).

Učenici su u navedenom kontekstu provere kvaliteta posmatraju kao objekti koji treba da usvoje sadržaje propisane nastavnim planom i programom, a da ih zatim i reprodukuju kako bi se procenio kvalitet rada učitelja. Nadzornik beleži da je razgovarao sa učiteljima i učiteljicama i poverenicima škola, ali ne spominje ni na jednom mestu da je sa učenicima komunicirao o nastavi i školi izvan situacije provere znanja.

Stanovanje učenika u školi kao merilo kvaliteta

Popović se zadržava i na egzistencijalnim uslovima u kojima učitelji i učenici Kruševačkog okruga pohađaju školu, žive i rade. Usled razuđenosti školske mreže, trećina od ukupnog broja učenika u Srbiji bili su putnici ili su stanovali u školi (Ilić Rajković, 2021). Do početka sedamdesetih godina 19. veka negovana je praksa da se deca hrane za zajedničkom trpezom za koju su u školi

kuvani obroci od namirnica koje su roditelji priložili. Međutim, vremenom se od te prakse odustalo, te se svaki učenik hranio za sebe onako kako je znao i umeo iz paketa koje je donosio od kuće. Na negativne posledice takve prakse Ministarstvo je ukazalo 1869. godine u opširnom raspisu koje je uputilo lokalnim vlastima i školama. U navednom raspisu se između ostalog napominje da hrana koju dete donosi od kuće „nije dovoljna da održava mlado telo, a kamoli da potpomogne potpuni razvitak detinje snage”, te su zato „deca po seoskim školama ponajviše bleđa i slaba, čemu nepremeno treba pomoć tražiti” (Školski zbornik, 1875, str. 194). Dvanaest godina nakon navednog raspisa, Popović i u Kruševačkom okrugu nailazi na nepromenjeno stanje: „Učenici, koji noćuju u školi, spavaju, gde ih je manje na opštim krevetima, a gde ih mnogo ima kao u Brusu, onda i na podu. Hrana je u opšte vrlo slaba. Kad je post, jedu hleba i luka, i retko kad skuhanu pasulja. U mrsne dane jedu hleba i sira, gde gde i slanine. Svu hranu donose im ukućani njini svakoga 4 ili 5 dana” (Popović, 1881, str. 612). Slične podatke sadržali su izveštaji i drugih nadzornika (Ilić Rajković, 2021).

U okviru priprema predstojeće školske reforme propisana su 1881. godine i Pravila o građenju škola i nameštaju školskom kojima su obuhvaćene i propozicije za gradnju tipa školske zgrade koja će obuhvatiti i spavaonice i kuhinju za učenike. Statistički podaci koji su prikupljeni u godinama koje su usledile posle 1881. godine pokazuju da su čak 1/3 od ukupnog broja učenika u Srbiji činili učenici putnici što je značajno uticalo na usporeni obuhvat učenika školom (Isto). Prikazani pokušaj rešenja materijalnih uslova za život učenika u školama ne pokazuje da je bilo volje da se izmeni postojeći mehanizam obuhvata. Naime, u diskusijama koje su o nacrtu zakona o osnovnim školama vođene u Glavnom prosvetnom savetu tokom 1881. godine predloženo je uvođenje kategorije putujućih učitelja po uzoru na Švedsku. Ovi učitelji radili bi sa učenicima u onim mestima u kojima ne postoje uslovi za osnivanje škole, a iz kojih su učenici prinuđeni da putuju do škole ili da stanuju u školi. Navedni predlog nije ni razmatran, i ostalo se pri već postojećem rešenju (Zapisnik, 1881).

Da je problem sa ishranom učenika bio aktuelan i 1899. godine ilustruje i istraživanje dr Jovanovića Batuta o ishrani učenika seoskih škola u Srbiji. Nakon analize nutritivnih karakteristika hrane koju su učenici u posmatranim školama konzumirali tokom juna 1899. godine, on je konstatovao da se „naš podmladak” hrani „lošije i neracionalnije, nego što se hrane apsenici” (Jovanović, 1899, str. 317) Ova analiza je pokazala da se 89% učenika hranilo isključivo biljnom hranom, a da je 63% učenika provodilo dan samo na suvom hlebu.

Zaključak

Bez obzira na pozitivne namere zakonodavca i nadzornika u vezi sa unapređivanjem kvaliteta obrazovanja krajem 19. veka ne može da se ne primeti njihov odnos prema učenicima, preciznije rečeno odsustvo odnosa prema učenicima kao akterima vaspitno-obrazovnog procesa. Na osnovu navedenog, može se konstatovati da je situacija u kojoj učenike mlađeg školskog uzrasta, u atmosferi formalnog usmenog ispita, ocenjuje nepoznato službeno lice, za školske vlasti i nadzornike kao njihove predstavnike, bilo nešto uobičajeno što se primenjivalo od prvih revizija škola u Srbiji. Ova okolnost, kao i odnos prema putovanju učenika do škole, zatim prema ishrani i boravku učenika u školi, kao pitanjima u koja se ne ulaže napor da se sistemski reše, navodi na zaključak da zakonodavac nije učenike razmatrao kao aktivne učesnike obrazovnog procesa i života zajednice uopšte, da ni položaj učenika uoči, kao ni nakon velike reforme osnovnog obrazovanja koja je započeta 1882. godine, nije

predstavljao merilo kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada škole. Može se konstatovati da je ovo važno pitanje, i pored postojanja relativno jednostavnih mehanizama za rešenja problema zanemarivano, te se može smatrati i jednim od uzroka usporene modernizacije (Trgovčević, 2003) obrazovanja krajem 19. veka, što je ostavilo značajne posledice po opšti društveni i ekonomski razvoj Srbije.

Literatura

- Ilić Rajković, A. (2021). Školska obaveza u Kraljevini Srbiji između propisa i prakse. U: S. Petrović Todosijević i A. Ilić Rajković (ur.), *Bez škole šta bi mi!? Oglеди iz istorije obrazovanja u Srbiji i Jugoslaviji od 19. veka do danas* (str. 23–57). Beograd: Institut za noviju istoriju Srbije i Institut za pedagogiju i andragogiju Univerziteta u Beogradu.
- Jovanović Batut, M. (1899). Hrana naše seljačke dece u osnovnoj školi, *Prosvetni glasnik*, 18(6), 311–318.
- Jovanović, B. (1890). *Statistika nastave u Kraljevini Srbiji za četiri školske godine (og 1880–81 go 1883–84)*. Beograd: Državna štamparija Kraljevine Srbije.
- Popović, J. (1881). Izveštaji školskih nadzornika o ispitima u osnovnim školama za 1880–81. školsku godinu. *Prosvetni glasnik*, 2(17), 612–617.
- Školski zbornik pravila, naredaba i.t.d.* (1875). Beograd: Državna štamparija.
- Trgovčević, Lj. (2003). *Planirana elita*. Beograd: Istorijski institut.
- Upustvo gospodina ministra prosvete i crkvenih poslova za pregledawe osnovnih škola (1881). *Prosvetni glasnik* br. 10, 1881.
- Vujisić Živković, N. (2011). Razvoj institucije stalnog stručnog nadzora nad osnovnim školama u Srbiji u XIX veku”, *Andragoške studije*, 1, 157–172.
- Zakon o nadziravanju škola (1881). *Prosvetni glasnik*, br. 7, 1881.
- Zapisnik sa sastanka Glavnog prosvetnog saveta od 23. 11. 1881 – Diskusija o Predlogu zakona o osnovnim školama (1881). *Prosvetni glasnik*, 2(23), 810–814.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091(082)(0.034.2)

37.014(082)(0.034.2)

37.018(082)(0.034.2)

НАЦИОНАЛНИ научни скуп Сусрети педагога (2023 ; Београд)

U potrazi za kvalitetnim obrazovanjem i vaspitanjem: izazovi i moguća rešenja [Elektronski izvor] : zbornik radova / Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 22. maj 2023, Beograd ; urednici Zorica Šaljić, Saša Dubljanin, Aleksandra Pejatović. – Beograd : Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju i andragogiju : Pedagoško društvo Srbije, 2023 (Beograd : Pedagoško društvo Srbije). – 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

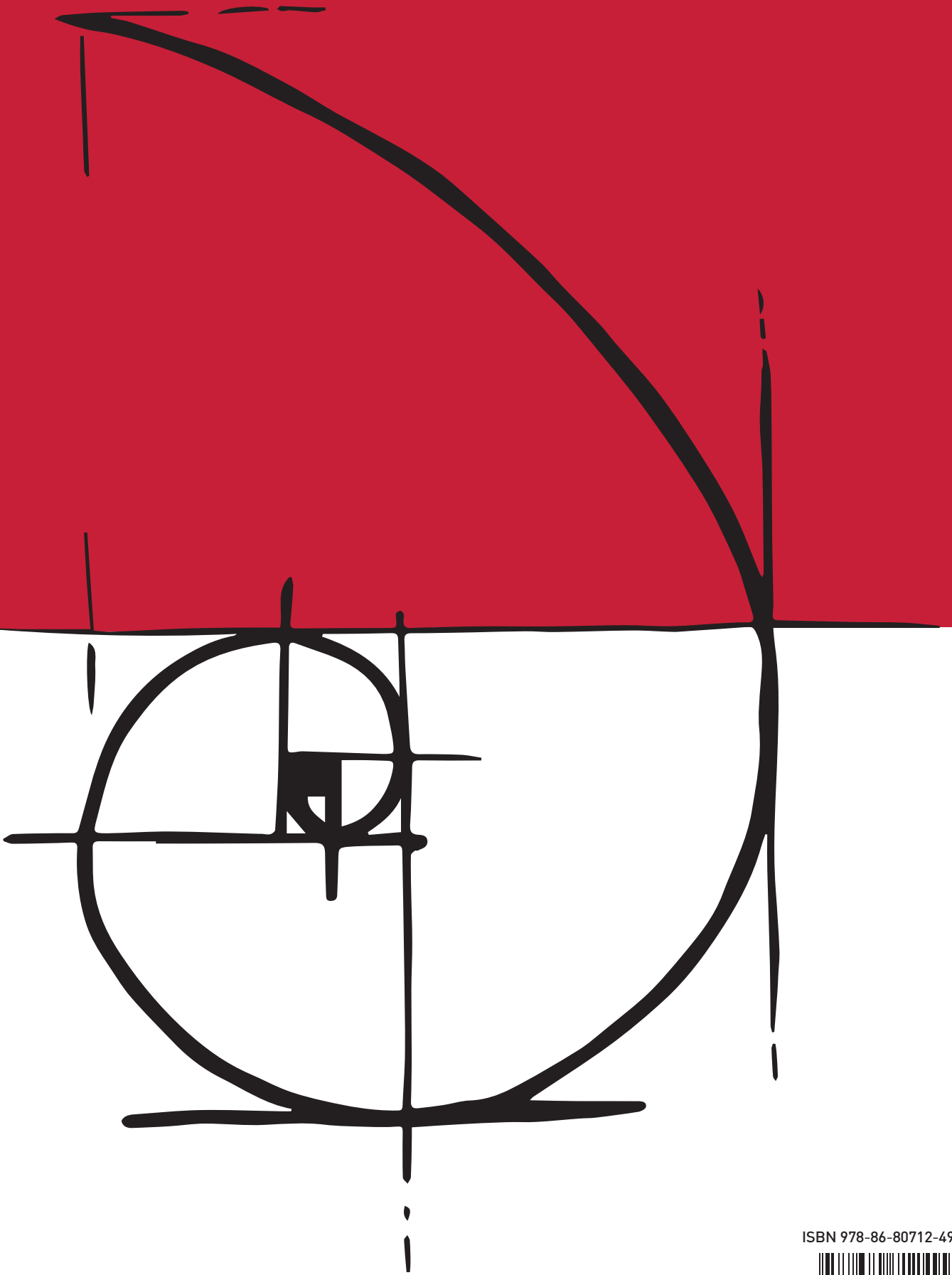
Sistemske zahteve: Nisu navedeni. – Nasl. sa naslovnog ekrana. – Tiraž 100. – Napomene i bibliografske reference uz radove. – Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80712-49-9 (IZPIA)

1. Шалић, Зорица, 1974– [уредник]
2. Дубљанин, Саша, 1967– [уредник]
3. Пејатовић, Александра, 1961– [уредник]

а) Образовање — Квалитет — Зборници б) Васпитање — Зборници

COBISS.SR-ID 116449033

ISBN 978-86-80712-49-9

9 788680 712499